

1953-2014

Prof. Dr. AHMET ERSEN

Saygı ve rahmetle anıyoruz...

Prof. Dr. Erol Gürdal'la birlikte, 2005

Prof. Dr. Ahmet Ersen Anısına...

Prof. Dr. Erol GÜRDAL*

İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesinde 1978-1979 yıllarında MMLS yani “Mimarlık Mühendislik Lisans Sonrası” programı geçerliydi. Bilindiği gibi daha sonra yüksek lisans programları fakültelerden alınıp üniversitelerin fen bilimleri ve sosyal bilimler enstitülerine verildi. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi’nde Yapı Elemanları ve Malzeme Kürsüsü olarak, bu programda Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Yüksek Lisans öğrencilerine “*Geleneksel Yapı Malzemeleri II*” dersini veriyorduk. Bu derse Prof. Ruhi Kafesçioğlu, Doç. Dr. Nihat Toydemir ve ben Dr. Asistan olarak giriyorduk ve kendi uzmanlık alanlarımızdaki konuları paylaşarak dersleri yürütüyorduk. Bu derste, ben çoğunlukla malzemenin genel özellikleri, içyapı ile malzeme davranışları arasındaki ilişkiler, kerpiç, doğal yapı taşları ve harçlar gibi konuları işliyordum. Öğrencilerimiz arasında sessiz, sakin duruşuyla dikkati çeken Ahmet Ersen’in sonradan Mimarlık Tarihi Restorasyon kürsüsünde asistan, bugünkü ifadeyle Araştırma Görevlisi olduğunu öğrendim. O yıllarda fakültelerde bilim kürsüleri vardı, araştırma görevlilerine asistan, yani yardımcı deniyordu. Bilimsel gelişme profesör-asistan ilişkisi, bir anlamda usta-cıracak sistemi ile geliyordu.

Ahmet Ersen yüksek lisansını bitirip dokto-

ra çalışmalarına başladığı yıllarda restorasyon uygulamalarında Prof. Dr. Doğan Kuban ile beraber çalışıyordu. Bu dönemde üzerinde çalıştıkları yapı olan Sarayhané’deki Valens kemeri restorasyonunda kullanılacak taş seçimi konusunda beni de davet ettiler. Laboratuvar dışında, restorasyon uygulamaları ile ilk tanışmam Ahmet Ersen aracılığı ile oldu. Uygun taş bulamadığımız için, küfeki taşı olarak adlandırılan Bakırköy taşından alçı ile kalıp aldırarak, sonra taş tozu ve kırığı ile beyaz çimento karışımını bu kalıba dökerek taklit (imitasyon) taş üretip eksik yerlerde kullandık. Daha sonraları Ahmet Ersen ile birlikte çeşitli restorasyon projeleri için döner sermaye kapsamında malzeme araştırmaları yapıp raporlarını hazırladık. Doksanlı yıllarda Fulbright bursu ile gittiği ABD’de, taş koruma konusunda tez çalışmaları yaptı, sıva ve harçlara laboratuvar ortamında yapılacak deneyleri öğrenerek yurda döndü. Verdiği tez çalışması ve yayınları ile Doçent unvanını aldı. Bundan sonra ilk büyük ortak projemiz “*Dolmabahçe Sarayı Yapı Taşlarının Hasarları ve Konservasyon Projesi*” oldu. Bu arada Eyüp Sempozyumları için beraberce hazırladığımız “*Tarihi Yapılarda Duvar Onarımları ve Tarihsel Otantığın Korunması*” tebliği epey ilgi çekti. Bu arada ben, yapıların da bir ruhu olduğunu, özensiz onarımların -ister üslupta değişiklik, isterse malzemede kaçılan kolaycılık yüzünden, yapının verdiği ruhani

* Prof. Dr. Erol GÜRDAL, İTÜ Mimarlık Fakültesi; e-posta: gurdale@itu.edu.tr

havanın kaybolmasına neden olduğunu Ahmet Ersen'den öğrendim (V. Eyüp Sultan Sempozyumu, 11-13 Mayıs 2001). Seneler sonra, yukarıda sözü edilen tebliğde adı geçen Sokollu Mehmet Paşa Medresesi'nde, çimentolu derz harçları temizlendi; kırmızı boya, tuğla tozu ve beyaz çimento ile yapılmış tuğlalar bütünüyle değiştirildi (2014). İki binli yılların başlarında bir Avrupa Birliği Projesi olan, "Doğu Akdenizde Erken Ortaçağ Kalelerinin Restorasyonu ve Yeniden Kullanımı" konulu FORTMED'e (2000-2004) birlikte katıldık. Projenin yürütücüsü Yunanistan Selanik Üniversitesi'nden Prof. Dr. Papayani ve grubu ile Türkiye'den Prof. Dr. Zeynep Ahunbay yürütücülüğünde, İtalya ve Ürdün'de bu projeye dâhil olduk. Proje süresince ilk toplantı 2002 yılında Ürdün Amman'da yapıldı; bu ülkedeki değişik Roma devri eserlerini görmek fırsatı oldu. Özellikle saklı şehir Petra'da taştan oyulmuş yapılar hayli ilgi çekiciydi. Bir sonraki toplantı, İtalya, Venedik'te yapıldı. Toplantılar dışında Ahmet Ersen ile bizim için en dikkat çekici olay şu oldu: Bir akşam yemekten sonra ikimiz ön-

ceden çıktık ve kaldırım kenarında grubun diğer üyelerinin gelmesini beklemeye başladık. Önce yoldan gelen bir otobüs tam hizamızda durdu, akabinde diğer araçlar da her iki yönde durdu; biz ne olduğunu önce anlayamadık, ancak yola baktığımızda çizgili yaya geçidinde olduğumuzu fark ettik. Araçlar boşuna beklemesin diye önce karşıya geçtik, ardından geriye döndük. Avrupa Birliği ülkeleri için çok doğal olan bu davranış, bizler için yadırganacak bir durum oldu, zira bırakın trafik ışığı ve polis olmayan bir yaya geçidinde, kırmızı ışıkta geçip yayaya bağırarak ülkemizdeki sürücülerin, bu bilinçten ne kadar uzak olduğu aklımıza geldi. Ahmet Ersen ile çalışmalarımız uzun süre malzeme araştırmaları ve ortak rapor yazmakla geçti. Son olarak İBB KUDEB'de beraber çalıştık. Vakıflar Genel Müdürlüğü için, tarihi yapılarda kullanılacak harçların birim fiyat cetvellerinin hazırlanmasına temel olacak harç bileşimlerinin araştırmasını gerçekleştirdik. Daha yapacak çok planlarımız vardı. Ancak yakalandığı hastalık, kendisini hayli erken aramızdan aldı. Allah rahmet eylesin, mekânı cennet olsun.

Prof. Dr. Ahmet Ersen'in ardından...

ZEYNEP AHUNBAY*

17 Mayıs 2014'te ebediyete uğurladığımız Prof. Dr. Ahmet Ersen, İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde yıllarca birlikte çalıştığım bir öğretim üyesiydi. Kendisini ilk olarak, 1978 yılı sonbaharında, İTÜ Restorasyon yüksek lisans programına öğrenci olarak girdiğimde tanıdım. İTÜ, Restorasyon dalında yüksek lisans eğitimine başlayalı henüz iki yıl olmuştu; öğrencilerimizin sayısı azdı. Eğitim kadromuz Prof. Doğan Kuban, Prof. Nezih Eldem, Prof. Kemal Erguvanlı, Prof. Müfit Yorulmaz, Doç. Dr. Metin Sözen, Doç. Dr. Afife Batur, Dr. Ayla Ödekan, Dr. Metin Ahunbay, Dr. Cankut

Örmeci ve Dr. Zeynep Nayır'dan oluşuyordu. Dört yarıyılık olan eğitim programımızda koruma kuramı, anıt ve sit koruma projeleri, Antik, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı yapım teknikleri, bezeme sanatı, taş bilgisi, ölçme ve restorasyon teknikleri, tarihi çevrede tasarım dersleri yer alıyordu. Başlangıçtaki kadromuz 1980'lerde Dr. Nur Fersan (Akın) ve Ahmet Ersen'in katılımıyla genişledi; yıllar geçtikçe daha da zenginleşti.

1970'lerin ikinci yarısında yüksek lisans eğitiminde yarıyıl projeleri, genellikle kültür varlıklarının korunmasıyla ilgili kurumlardan gelen istekler arasından seçiliyordu. 1978'de Doç. Dr. Metin Sözen TBMM'ne bağlı Milli

* Prof. Dr. Zeynep AHUNBAY, İTÜ Mimarlık Fakültesi, e-posta: zahunbay@gmail.com

Saraylarda danışman olarak görevliydi ve 19. yüzyıl saraylarındaki koruma çalışmaları için gerek duyulan bazı projeleri yüksek lisans öğrencilerimizin çalışmalarıyla destekliyorduk. Ahmet Ersen ve dönem arkadaşı Bora Yilmazyigit yüksek lisans eğitimlerinin 1. yarıyıl projesi olarak Beylerbeyi Sarayı'nın Ahır Köşkü üzerinde çalıştılar. Üzerinden 1. Boğaz Köprüsü geçen bu önemli eser, uzun süre bakımsız kalmıştı; ayrıca köprüdeki trafiğin ayaklarda yarattığı titreşimden etkileniyordu. Prof. Müfit Yorulmaz anıtın strüktürel durumunu yerinde inceledi ve önerilerini bir raporla sundu. Öğrencilerin alanda karşılaştıkları sorunları aşmalarını, rölöve çalışmalarını optik aletler desteğinde yapmalarını sağladık. Ersen ve arkadaşı ikinci yarıyılta İstanbul'un tarihi hanlar bölgesinde çalıştılar; envanter fişleri hazırlayarak, Nuruosmaniye bölgesinin o günkü durumunu belgelediler.

1975-80 yılları arasında İTÜ Mimarlık Fakültesi öğretim üyeleri Safranbolu'nun korunması ve kentsel sit olarak tescili için uğraşıyorlar, anıtların ve kent dokusunun korunmasına yardımcı olmak üzere birçok öğrenci projesi ve tezinin konusu bu kentten seçiliyordu. Ahmet Ersen de bu hedefe yönelik olarak çalıştı; 1980'de tamamladığı yüksek lisans tezinin konusu "*Safranbolu Anıtlarının Saptanması ve Bir Restorasyon Önerisi*" idi.

Yüksek lisans eğitimi sonrasında akademik kariyere yönelen Ahmet Ersen, 1982'de araştırma görevlisi olarak Restorasyon Anabilim Dalı kadrosuna katıldı. 1986'da Prof. Doğan Kuban yönetiminde tamamladığı doktorasının konusu "*Erken Osmanlı Mimarisinde Cephe Biçim Dü-*

zenleri ve Bizans Etkilerinin Niteliği" idi. Araştırma görevlisi olduğu yıllarda ve daha sonra Prof. Doğan Kuban'la birlikte çeşitli projelerde yer aldı. Bunlar arasında Valens Kemerli (1990), Tahtakale Hamamı (1991), Hoca Ahmet Yesevi Türbesi (1994) restorasyonları sayılabilir.

Dr. Ahmet Ersen, İTÜ Restorasyon Yüksek Lisans programının gereksinimleri doğrultusunda, Anabilim Dalımız tarafından malzeme koruma alanına yönlendirildi. İTÜ restorasyon uzmanlık eğitiminde malzeme koruma, hızlı belgeleme, hasarsız inceleme teknikleri alanında uzmanlara gereksinim vardı. Tez öğrencilerinin belgeleme ve malzeme araştırmalarına yardımcı olmak, yürütülen restorasyon projelerine malzeme araştırma ve koruma konularında bilimsel destek sağlamak gerekiyordu. Anabilim Dalı içinde eksikliği duyulan malzeme koruma uzmanlığını, Ersen bu alanda çalışarak doldurdu; 1987'den itibaren İTÜ Mimarlık Fakültesi Yapı Anabilim Dalıyla sıkı bir bağ kurdu. Bir yandan Prof. Dr. Erol Gürdal'la çalışarak malzeme bilimi alanında birçok şey öğrenirken, diğer taraftan malzeme koruma yönünde uzmanlaşmış uluslararası kurumların yayınlarını izledi. Fakültemiz Malzeme Laboratuvarındaki donanımdan, geleneksel malzemelerin analizi ve korunması araştırmaları için yararlandı. Taş sağlamlaştırma konusu üzerine eğildi. Fulbright bursuyla 1990-1991 öğretim yılında ABD'ye, Pennsylvania Üniversitesi Graduate School of Fine Arts'a giderek, oradaki koruma eğitimi içinde verilen *Conservation Science ve Advanced Conservation Science* derslerini izledi ve bu kurumun kitaplığında çalıştı. Yurtdışı görevlendirilmesi sonunda hazırladığı "*Taş Koruma Kurumu*

ve Uygulamalarının Evrimi, 1991” konulu eser, ne yazık ki yayınlanmamıştır. ICOMOS Türkiye üyesi olan Prof. Ersen, ICOMOS Taş Koruma komitesinin çalışmalarını yakından izlemiş, araştırma ve yayınlarında uluslararası terminolojiyi kullanmaya özen göstermiştir.

Korumanın çok disiplinli yönü, Ersen’i İTÜ Mimarlık Fakültesi dışından uzmanlarla (kimyager, jeolog, strüktür mühendisi) birlikte çalışmaya yöneltmiş; özellikle kimyager Doç. Dr. Ahmet Gülec’le birçok araştırma yürütmüştür. Geleneksel malzemeler ve korunmaları yönünde yaptığı yoğun çalışmalar sonunda derin bir bilgi birikimine sahip olan Ersen, birçok restorasyon uygulamasını malzeme seçimi konusunda rapor hazırlayarak desteklemiştir. Yanan Yeniköy Sait Halim Paşa Yalısı (1995-1996, 1999-2000), Huber Köşkü (1996), Maçka Palas cephesi (1996-1998), Sivas Gök Medrese (1998) restorasyonları ile ilgili malzeme analizleri ve konservasyon/restorasyona yönelik çalışmaları önemlidir.

Ersen, 1990’ların başında İstanbul Büyükşehir Belediyesi için Karasurlarının Sulukule Kapısı ve çevresindeki beden duvarı ile kulelerin korunmasına yönelik bir proje hazırladı. Bir Dünya Mirası anıtı olan Karasurlarının Sulukule Kapısı’nda yaptığı belgeleme ve onarımla ilgili olarak “Scientific Research Prior to the Repair of Land Walls of Constantinople-The Case of Porta Pempton” adlı makalesi Architectural Science Review’da 1995’te yayınlandı. Ersen’in Karasurlarının Top Kapı bölümünde, önsurda yaptığı temizlik ve kazı çalışmalarındaki bul-

guları ise 1999’da, “Physical Evidence Revealed During the Cleaning and the Excavations of the Outer Wall of the Land Walls of Constantinople at the Porta Romanus” adlı makale içinde, Byzantine and Modern Greek Studies adlı dergide yayınlanmıştır.

İki bin yılında profesörlüğe yükseltilen Ahmet Ersen, birçok restorasyon uygulamasına bilimsel danışmanlık yapmış ve restorasyon uygulamalarının niteliğinin yükseltilmesine katkıda bulunmuştur. İstanbul’da Süleymaniye (2007-2011), Valide (2009) ve Ortaköy Camii (2011-2014) restorasyonları bunlar arasında anılabilir.

Prof. Ersen koruma kuramının gelişimi, çağdaş koruma yaklaşımlarının evrimi konusu üzerinde duran bir korumacıydı. Özellikle E. E. Viollet-le Duc, John Ruskin, Cesare Brandi gibi önemli kişilerle ilgili olarak hazırladığı makaleler, İBB KUDEB’in Restorasyon-Konservasyon Çalışmaları adlı dergisinde yayınlanmıştır.

Prof. Dr. Ahmet Ersen verdiği Türkçe ve İngilizce derslerle İTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünün lisans programının başarıyla uygulanmasına katkı sağlamıştır. Lisans eğitiminde Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, Rölöve ve Restorasyon Stüdyosu, Modern Principles of Architectural Conservation derslerini vermiş; yüksek lisans düzeyinde ise İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü’ne bağlı olarak yürütülen Restorasyon programının, malzeme konusundaki derslerini üstlenerek, bu programın kapsamının benzeri uluslararası programların düzeyine ulaşmasına yardımcı olmuştur. Restorasyon Yüksek Lisans

programında: “*Deterioration and Conservation of Traditional Building Materials*”, “*Korumada Malzeme Sorunu*”, “*Laboratory Training for Architectural Conservators*”, “*Koruma Bilimine Giriş*” derslerini geliştirmiştir. Restorasyon yüksek lisans öğrencilerinin koruma laboratuvarı deneyimi kazanabilmesi amacıyla İTÜ Mimarlık Fakültesi Malzeme Laboratuvarı içinde bir koruma birimi oluşturmak için yoğun çaba harcamıştır.

Yürüttüğü yüksek lisans tezleri daha çok İstanbul’daki anıtların korunması ile ilgilidir; İstanbul’da Ayakapı Hamamı, Eyüp Sokollu ve Beşir Ağa Medreseleri, Tophane Kadiri Tekkesi gibi önemli eserlerle ilgili tezler yaptırmıştır. Birkaç öğrencisi Antalya, Kastamonu, Nevşehir gibi Anadolu kentlerinden seçilen anıtlar üzerinde çalışmıştır.

Doktora öğrencilerini daha çok malzeme analiz ve koruma ile ilgili konulara yöneltmiştir. Araştırma görevlimiz Y. Mimar Nilüfer Baturayoglu Yöney, “*19. Yüzyıl Sonu ve 20. Yüzyıl başı Yapı Cephelelerinde Kullanılan Yapay Taşların Mimarlık ve Koruma Bilimi Açısından Değerlendirilmesi*” konulu çalışmasını 2008’de tamamlamıştır. Milli Saraylarda görevli olan Y. Mimar Jale Beşkonaklı ise, “*Dolmabahçe Sarayı’nda Endirekt Koruma Yöntemleri*” konusunda bir tez hazırlamıştır (2010). Doktorasını tamamlayan son öğrencisi Mehmet Ulukan, “*Mimari Korumada Otantiklik Üzerine Yöntem Araştırması ve İstanbul Tekkelerinde Uygulama Örnekleri, 2014*” üzerinde çalışmıştır.

Son yıllarda İTÜ Mimarlık Fakültesi’nde Koruma Laboratuvarının donanım zorlukları onu İBB KUDEB’e yöneltmiş; 2007-2011 yılları arasında İBB bünyesinde yeni bir koruma kurumunun oluşmasına ve gelişmesine katkı vermiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi KUDEB’e verdiği danışmanlık hizmeti sırasında, oradaki koruma uzmanlarıyla sıkı bir işbirliği içinde olmuş; düzenlenmesine yardım ettiği kurslar ve yaptığı yayınlarla koruma eğitimine ve uygulamalarına önemli katkılarda bulunmuştur. Malzeme koruma alanındaki çalışmalarını ve yeni uzmanların yetişmesi için harcadığı çabayı takdirle anıyoruz.

Prof. Dr. Ahmet Ersen’le asistanlığı döneminden başlayarak, derslerde ve projelerde ortak çalışmalarımız oldu. İTÜ Restorasyon Anabilim Dalı olarak, 1986 yılında TAÇ Vakfı için hazırladığımız “*Karasurları ve Çevresi Envanter Çalışması*”na Surların doğusundaki kentsel alanda tespitler yaparak katıldı. 1994’de İTÜ Mimarlık Fakültesi’nin içinde bulunduğu Taşkılla binasının güneybatı kulesinin ve batı cephesinin onarımı için oluşturulan heyette yer aldık; projenin taş onarımlarıyla ilgili raporunu Doç. Dr. M. Karagüler ile birlikte hazırladı.

Prof. Dr. Metin Ahunbay’la birlikte yürüttüğümüz Aya Sofya Güneybatı Köşesi Cephe Restorasyonu (1998-1999), Zeyrek Camii Çatı ve Doğu Cephesi Restorasyon uygulamalarında (2001-2004), gerek duyulan malzeme analizleri ve kullanılacak harç karışımları için deneyler yaptı, raporlar hazırladı. İTÜ Restorasyon Anabilim Dalı tarafından hazırlanan ve uygulaması yapılan Uzunkemer (2000), İzmit Orhan Bey Camii (2000) ve Bursa Yeşil Türbe (2001) restorasyon projeleri için gerekli analizler ve onarımda kullanılacak yeni malzemelerin oluşumu, deneyleri konusunda çaba harcadı.

Selanik Aristotle Üniversitesi başkanlığında İtalya, Türkiye ve Ürdün’le ortak yürüttüğümüz “*Doğu Akdenizde Erken Ortaçağ Kalelerinin Restorasyonu ve Yeniden Kullanımı*” konulu FORTMED Projesi (2000-2004) kapsamında İstanbul Karasurlarının 4. Kulesinde yaptığımız çalışmanın malzeme analizleri bölümünde, İTÜ Mimarlık, Maden ve Kimya Fakülteleri öğretim üyelerinden oluşan büyük bir ekip içinde yer aldı. Bu projenin İtalya ve Ürdün’de yapılan bilimsel toplantı ve yerinde incelemelerine birlikte katıldık. Kapsamlı analizler içeren FORTMED araştırmasının sonuçları çeşitli bilimsel toplantılarda sunuldu ve yayımlandı.

Ersen’in yayınları ve araştırma projeleri, ülkemizin koruma alanındaki birikimine özgün katkılar sağlayan çabalar ve uzmanlaştığı alana hâkimiyetini göstermektedir. Korumanın kuramsal yönüyle ilgili yayınları, tarihi ve güncel koruma akımlarının kamuoyuna duyurulması için önemli bir araç oluşturmaktadır. Restorasyon uygulamaları öncesinde ve sırasında yapılan gözlem ve araştırmaları kapsayan yayınları ise, koruma alanında çalışan ve yetişmekte olan mimarlara yol/yöntem gösterici niteliktedir ve koruma alanındaki bilimsel birikime katkı sağlamaktadır.

Prof. Dr. Ahmet Ersen İTÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Restorasyon Anabilim Dalında 1982 yılından 2011’e kadar fiili olarak hizmet vermiştir.

Emekli olduktan sonra da tez öğrencileriyle ilgilenmiş, yetişmelerine katkıda bulunmuştur. Meslek hayatının en verimli çağında onu çalışmaktan alıkoyan sağlık sorunlarıyla karşılaşması ve henüz 61 yaşındayken vefatı, ailesini, yakın

arkadaşlarını ve öğrencilerini yasa boğmuştur. Anısının; sevdikleri, geride bıraktığı eserleri, katkıda bulunduğu çok sayıda koruma uygulaması ve yetiştirdiği insanlarla yaşamaya devam edeceğine inanıyoruz.

Dolu Dolu Bir İnsan... Prof. Dr. Ahmet Ersen

NİMET ALKAN*

Değerli kardeşim Prof. Dr. Ahmet Ersen ile Kültür Bakanlığı İstanbul Konservasyon ve Restorasyon Müdürlüğü Merkez Laboratuvarı'nda görevliyken tanışmıştım. O sıralar Tahtakale Hamamı'nın harçlarının analizleri için Müdürlüğümüze gelmişti. Doktora çalışmasını yapıyordu. Tabii bu arada söz konusu analizlere ciddi bir katkı sağlayan değerli jeologumuz Mehmet Ocakçı kardeşimizi de rahmetle anmak istiyorum.

Çalıştığımız Merkez Laboratuvarı'nın gerek personel, gerek cihazlar yönünden eksik olması, buna mukabil gittikçe yoğunlaşan malzeme analizi taleplerini karşılayabilmek için daha aktif olabilmenin, genişlemenin ya da yeni bir laboratuvar kurulmasının zorunluluğunu, o zamanlar da mesai arkadaşım olan Sayın Ahmet Güleç ile defalarca konuşmuştuk.

Gerçekleşmesini çok arzu ettiğim yeni bir Konservasyon Laboratuvarı'nın oluşumunu ancak emekliliğim sonrası hayata geçirebildik. Oluşumun amacı, yapılanma biçimi, çeşitli disiplinleri içeren kadrosu ve hedeflerini Güleç ve Rahmetli Ersen'le görüşüp onaylarını aldıktan sonra İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı

Sayın Kadir Topbaş'a arz edip sözlü onayını aldım.

İBB İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı KU-DEB bünyesinde, 23.07.2007 tarih ve 3580 sayılı Başkanlık Oluru ile kurulan Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarları, kuruluşundan bu yana geçen yedi sene sonunda, alanında ülkemiz genelinde tartışmasız tek isim ve bir marka olabilmişse, bu başarıda rahmetli hocamızın payı oldukça büyüktür.

Çalışma arası çay veya yemek sohbetlerimizde "Böyle bir malzeme analiz laboratuvarı benim hayalimdi. Fakat imkânsızlıklar nedeniyle maalesef okulumda bunu gerçekleştiremedim" der ve o meşhur purosundan keyifle bir nefes çekerd; "ama öyle, ama böyle başardık işte" dercesine.

Devamlı okumak, işini ciddiye almak, sahasındaki yayınları takip etmek ve bunları öğrencileriyle paylaşmak onun en önemli özelliği idi. Bir sohbetimizde yakınlıkla şöyle diyordu: "Şimdi yüksek lisans yapanları, doktora yapanları anlamak mümkün değil... Öylesine lakaytlar ki.. Yahu ben doktora çalışmalarımda öylesine verdim ki kendimi kitaplara, kütüphanelere kapandım, bu süre içinde bir dairemi bile satmak zorunda kaldım geçinebilmek için."

* Nimet ALKAN, Restorasyon Konservasyon Çalışmaları Dergi Editörü, e-posta: nimetalkan@gmail.com

Öğrencilerine çok değer verirdi. Müdürlüğü-müze alınmasını önerdiği restoratör mimarlar da gerçekten başarılı oldular. Özellikle İTÜ'deki Araştırma Görevlisi İrem Verdön'ün yeri ayrıydı onun gözünde. Gelecekte kürsüsünü, çok emek verdim dediği bu öğrencisine teslim etmeyi planlıyordu. Sayın Verdön'ün şahsi nedenlerle akademik çalışmayı bırakması onu hakikaten çok sarstı. Bunu bir türlü kabullenemedi rahmetli. Üzüntüsünü defalarca benimle paylaştığını hiç unutamıyorum.

Ersen Hoca, teorik çalışmaları ve uygulamaları kapsayan içeriği ile akademik formda olmasını düşündüğüm bir dergi fikrimi de heyecanla desteklemişti. Elinizdeki "Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları" dergisine, gerek kendisinin gerekse bu derginin hakem heyetine kazandırdığı, başta saygıdeğer hocamız Sayın Zeynep Ahunbay olmak üzere değerli bilim insanlarımızın destek ve katkılarının sağlanmasında yoğun çabası olmuştur. Özellikle, ICCROM'da yirmi yıl ders veren ve bu önemli kuruluştaki yedi yıl yöneticilik görevini yapan Sayın Cevat Erder hocamızın, üçüncü sayımızda

dergimiz için lütfettiği "Böyle bir dergi hepimizin düşlediği bir şeydi" cümlesini okuyunca, kendisi bayağı bir keyiflenmişti.

Ahmet Ersen, tarihi yapılardan alınan iki ya da üç malzeme örneği analizi ile yapılan restorasyon çalışmalarına karşı çıkmıştır. Kalem aldığı "Konservasyon Raporu Nedir ve Nasıl Hazırlanır" makalesi ile bu raporun, Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon projelerindeki yerini ve içeriğini tanımlayarak, koruma ve onarım çalışmalarımıza yeni bir anlayış getirmiştir. Tüm bölge kurullarına bu belgeyi göndermemizi özellikle istemiş, ayrıca bu makalenin de dergimizde aralıklarla yayımlanmasını önermişti.

Hocamızın kaleminden dergimizde yayımlanan John Ruskin, Cesare Brandi, Bernard Feilden, E. E. Viollet-Le-Duc gibi kuramcıları okumanın, restorasyona gönül vermiş farklı disiplinlerdeki meslektaşlarımız için çok önemli olduğu kanısındayım.

Özellikle Ruskin'le ilgili makalesinde, özgün olanın maksimum oranda korunması "çağın mottosu" derken; günümüzde otantiklik, madde/ruh ilişkileri kavramları, korumadaki spiritüel

değerler, yapının aurası gibi tanımlamaların, Allah/Kâinat/Madde ilişkilerinin felsefe ve inanç boyutunda yeniden irdelenmesi ve bu düşünce ortamında koruma kuramına yeniden girmesinin, Ruskin sayesinde olduğunu belirtiyor.

Kültürel mirasın korunması açısından maalesef acıklı bir geçmişi anlatan “*Türkiye’de Tarihi Çevre Koruma(ma) Tarihi ve Rekonstrüksiyon Üzerine Düşünceler*” makalesi dikkat çekici bir çalışmadır. On ikinci sayımızda yayımlanan bu makalede; 1840’larda başlayan geleneksel mimariden uzaklaşmayı, İstanbul’un tarihine, coğrafyası, sosyokültürel yapısı ve gelişimine uymayan, Batıya özenerek yapılan imar hareketlerinin, zamanla yok edilen tarihi değerlerin ve özellikle Tarihi Yarımada’da ahşap dokunun yıkılmasını, Batıdan getirtilen Prost, Högg vd. uzmanların uyguladıkları imar çalışmalarında Osmanlı öncesi yapıları ortaya çıkarma amaçlı

izlenen stratejileri irdelemiştir. Bu yazıda, tarihi süreç içinde bir kentin kültürünün nasıl yağmalandığını, buna karşılık Mimar Kemalettin’in, S. Hakkı Eldem’in, E. Hakkı Ayverdi’nin vd. yetkin kişilerin yerli mimariyi oluşturma çabalarını, milli duruşlarını aynı duygularla anlatmakta ve yağmalanan bir kültürün yeniden inşasında (rekonstrüksiyonunda) “*Kentin kıyısında köşesinde kalmış ve kent dokusundaki yerinden ve bağlamından kopmamış yitik yapılar, yeniden inşayı haklı göstermektedir*” kriterini ortaya koymaktadır.

Bilgi dolu, inanç dolu, mütevazı bir gönül adamıydı sevgili Ahmet Ersen kardeşimiz. Özellikle Mekke’de, Harem-i Şerif Mataf alanındaki Osmanlı Revakları ile ilgili malzeme analizi çalışmalarımız sırasında, onca rahatsızlığına rağmen bir kere bizlerle o kutsal mekânlara gelmişti, öylesine de mutlu olmuştu ki hiç unutamam.

Mekânı cennet olur inşallah.

Sevgili Eşim Refik Ahmet Ersen’in Hayatımdaki Yeri

DİLRUBA ERSEN

Maçka Palas’ta, 1997 yılında tanıştığım Ahmet Ersen son derece idealist ve kuralları olan bir kişiliğe sahipti. Dolayısı ile benim sahip olduğum eğitim ve donanımın yapılarda çalışmaya uygun olmadığı konusundaki fikirlerini söylemiş, bu konuşma da benim kulağıma gelmişti. Yaptığımız ilk toplantıda bu konuyu karşılıklı olarak tartışmıştık. Ahmet Ersen’e göre, mimarlık eğitimimin olmamasının, kendisi açısından bir problem yaratacağı fikri

nedeni ile tartışmayı sonlandıramamıştık. Üzerinde çalıştığım yapının, beni ilgilendiren onarımı ile ilgili konular ve detaylar konuşulup işe başlama aşamasında, tesadüfen İzmir’deki Mithat Paşa Lisesi’nin yangın durum tespiti ve sonrasında yapılacak kurtarma çalışmalarının projelendirilmesi için İzmir’e gitmek durumunda kaldı ve yaklaşık iki hafta sonra yapıya tekrar geldiğinde, üzerime aldığım işi layıkıyla yapmış olmam neticesinde bu işleri başaracağıma inandı ve benimle bilgi ve fikirlerini paylaşmaya başladı.

Kendisinden, her karşılaşmamızda yeni bir şey öğrenmeye başladım. İkimizin de İstanbul'un Anadolu yakasında oturması nedeniyle işten beraber çıkar, arabada işle ilgili konuşmaya devam ederdik. Sohbetlerinden mutlaka yeni bilgiler öğrenir, tecrübelerinden yararlanmaya çalışırdım. Koruma onarım konusunda anlaşılmadığımız nokta, konuya benim arkeolojik alan restorasyonu, kendisinin ise yapı restorasyonu kapsamındaki yaklaşımlarımız ve koruma kuramlarıydı. Kendisinden öğrendiğim teorik bilgiler, deneyimleri ve titiz uygulamaları bana son derece fayda sağlamış, keyifli ve çok güzel bir çalışma ortamı yaratmıştır. Uygulamaların doğru gidebilmesi için yapmış olduğumuz tartışmalar ile birlikte daha fazla mesai harcamamız, bizi birbirimize yakınlaştırmıştı. Yapmış olduğum çalışmadan memnuniyetini Yapı Dergisi'nde bana teşekkür ederek paylaşması ile de kalbimi kazanmıştı.

Ahmet Ersen'in kendisini tanımış olan kişilerin de bildiği, entelektüel konuşmaları ve sakin yapısı samimiyetimizi arttırmış, kendisini babamla tanıştırmamla güzel sohbetlerin olduğu bir ortam içine girilmişti. Ne zaman sohbet etmek istersek *bir çay içelim* der ve ilgili konu üzerinde konuşmaya başladık.

Ahmet Ersen 1999 yılında, yangın nedeniyle harap hale gelmiş olan Sait Halim Paşa yalısındaki süsleme detaylarının kalıplarının alınması için benim orada çalışmamı rica etmişti. Bunu çok istememekle beraber, kendisini kırmamak için birlikte çalışmaya başladım. Buradaki çalışmalarında, ayrıca yazılarını ve raporlarını yazmaya ve aynı zamanda resmi olmayan gönüllü asistanlığını yapmaya da başlamıştım. Bu vesileyle tüm sırlarını ve hayatını paylaşırken, yaşantımızı beraber sürdürmeye karar verdik. Hatta bu süreçte, hiç sevmediğim sigarayı benim için bırakmış olması da beni inanılmaz mutlu etmişti. Ayrıca son derece ciddi bir kişiliği olmasına rağmen, bana şaka yapmaya bayılırdı.

Bu çalışmalar ve sohbetler ile yürüyen beraberliğimizi, 2004 yılında hayatlarımızı birleştirerek sürdürmeye devam ettik. Ahmet Ersen'in hayatının tüm yalnızlıkları ve zorlukları bitmişti. Özellikle akademik hayattaki ciddiyeti nedeni ile vereceği her dersten önce mutlaka odasında ders hazırlıkları yapardı. Ben de kendisine bu konuda yardımcı olmaya çalışır, beraber slaytları düzenlerdik. Daha sonraki yıllarda,

ders konularını CD olarak hazırlamaya başladık.

Öğrencilerine bilgi aktarmaktan büyük zevk almasına rağmen, fakülteye gidiş ve eve dönüş trafiği kendisini çok yoruyordu. Bu nedenle emekli olmaya karar verdi. Evinde olmayı, bahçeyle, kuşlarıyla ilgilenmeyi ve birlikte sohbet etmeyi severdi. Babası Ahmet'e, bir de Refik adını koyarken "*bana hayatta arkadaş olsun*" demişti; ancak yedi yaşında yetim kalmasından dolayı babası ile ilgili anıları fazla değildi. Benimle yaptığı uzun ve zevkli sohbetler sonrasında Ahmet'e, baban benim için koymuş "*Refik*" ismini, derdim...

Bugünlerde gülüşler donuklaşıyor, yazarken hatıraların acısı çöküyor içime. Hayatı ne kadar paylaşmışız dolu dolu. Hele ki son iki buçuk sene boyunca, yaşaması için gözünü gözümden ayırmadığım hayat arkadaşımı benim.

Son günümüzde bile birbirimize sevgimizi tekrarlayabildiğimiz hayat arkadaşım, hastanenin yoğun bakım ünitesinde bile tüm halleriyle benim için endişelendiğini gösteriyordu. Dışarıda onu beklerken, ne durumda olduğumun endişesini duyuyor, "*yedin mi, uyudun mu?*" diye sorabiliyordu. Evlilik yıl dönümümüzü yoğun bakımda bile kutlayabildiğimiz hayat arkadaşımın mekânı cennet olsun.

Kurucu Hocamız, Sayın Ahmet Ersen'in Ardından...

M. ŞİMŞEK DENİZ*

Hocamız Prof. Ahmet Ersen'i bu vesileyle bir kere daha rahmetle anıyoruz.

Üzüntüm hâlâ taze. Hocamla geç tanıştım ama sonra gönül birlikteliğimizi ve ortak hedeflerimizi hep koruduk. Işıltılı iç dünyasını ve nadide mesleki bilgisini bize hep açık tuttu. Kendisinin 2007 yılında KUDEB Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarlarını kurarken duyduğu heyecanı hatırlıyorum.

KUDEB'in bulunduğu Kayserili Ahmet Paşa Konağı'nın orta katında çok sayıda toplantılar yapmıştık. Diğer kurucularımız Nimet Alkan Ağabey ve Ahmet Güleç Hoca hep beraber olurduk.

Her detayı konuşup sonra bahçeye iner, sigara ve çay faslı yapardık kedileri severek.

Hatırlıyorum bir bayram sabahı bayramlaşmak için beni aradığında çok mahcup olmuş ve sonraki bayramlarda önce ben kendisini arama-ya gayret etmiştim.

Sonraları Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi'ndeki doktora çalışmam sırasında da kendisinden ders aldım. Vefatına çok yakın, o halsiz haliyle bile derslere geldi ve bilgisini aktarmaya

çalıştı. Bilhassa anıt eserlerin restorasyonu ve taş koruma konusundaki bilgisi ile eşsizdi; bir otoriteydi. Doktora tez danışmanım olacaktı, böyle konuşmuştuk, ne yazık ki ömrü vefa etmedi.

“Âlimin ölümü, âlemin ölümüdür” derler. Son zamanlarını hatırlıyorum, tevekkül içindeydi ve artık emanetini alsın diyordu. Son derece imanlı ve Yaradan'a yakındı. Parmagında Arapça “vav” harfinin olduğu büyük bir yüzük taşırdı ve her zaman da sade bir tarzı vardı.

Son olarak, sanıyorum bu yılın Nisan ayında, üniversitenin bahçesinde dersten sonra kısa bir sohbet ettik ve bu onu son görüşüm oldu. Mezarında ise toprağa verildikten sonra bana verdiği duygu, hüznün ve huzurdu. Sahibine kavuşmuştu.

Kurumlar ruhları ve gelenekleri ile ayakta durur, değer ve ömür kazanır. Rahmetli Ahmet Ersen Hocamız; bilim dünyasına, bizlere ve KUDEB'e çok şeyler kattı. Ruhunu ve emegini verdi, güzellikler sundu ve gitti.

Bu vesileyle bir kez daha eşi Dilruba Hanım'a, kızı Leyla Hanım'a ve sevenlerine başsağlığı diliyorum. Biz ondan razıydık, Allah da ondan razı olsun. Mekânı cennet olsun.

* Y. Mimar M. Şimşek DENİZ, e-posta: simsek.deniz@ibb.gov.tr

Arkadaşım Ahmet Ersen

AHMET GÜLEÇ*

Çalışmakta olduğum İstanbul Restorasyon ve Konservasyon Merkez Laboratuvarı'na, 1987 yılında Tahtakale Hamamı'ndan analizi yapılmak üzere getirdiği harçlar, doktora çalışmasını tamamlamak üzere olan Ahmet Ersen ile tanışmamıza vesile olmuş; böylece hem yürütülmekte olan restorasyon çalışmasında uygun harç ve sıva karışımlarının kullanılmasını, hem de benim seçmiş olduğum doktora çalışmasının önemli bir bölümünün tamamlanmasını sağlamıştı.

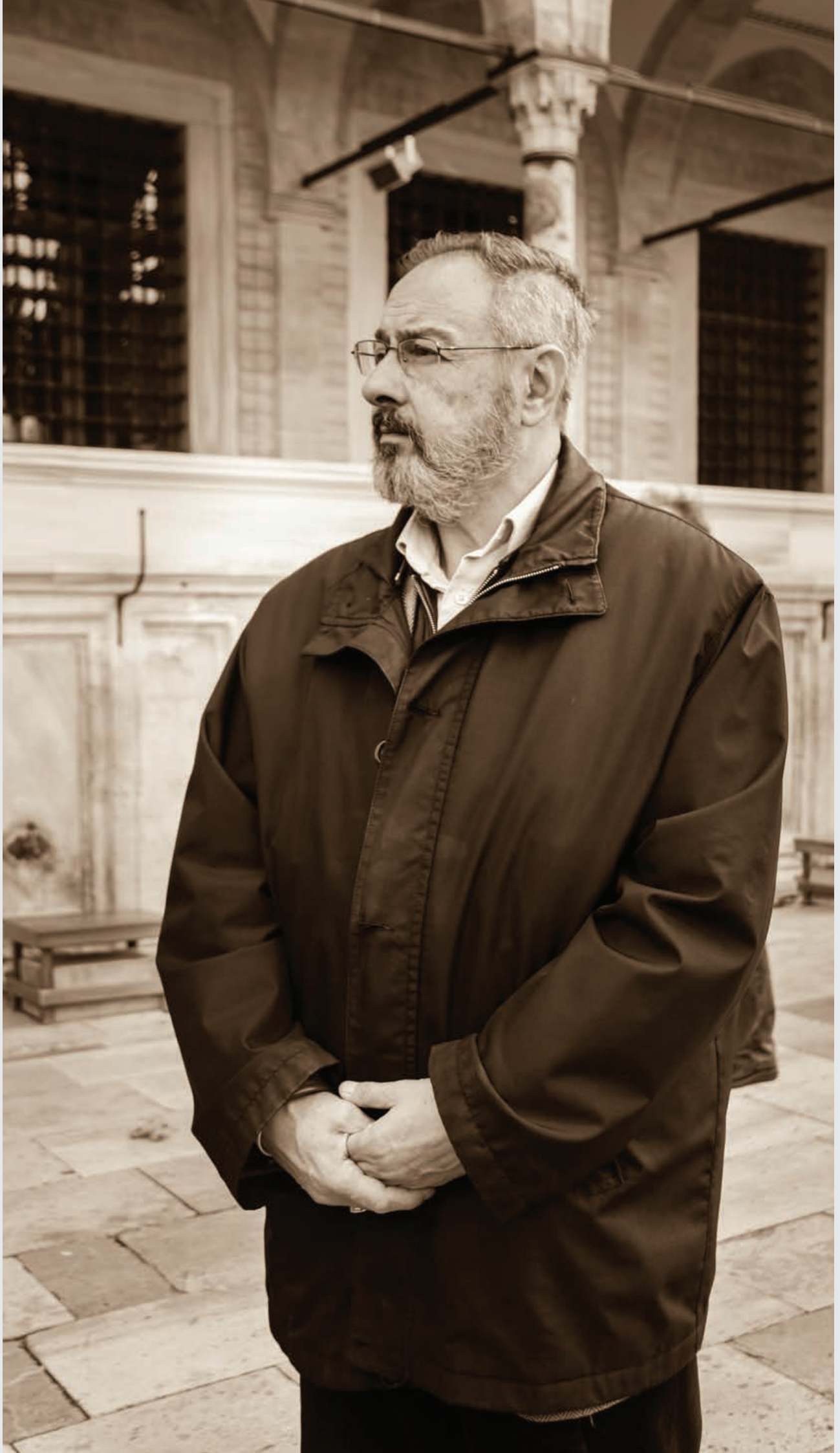
Bu buluşma daha sonraki çalışmalarını da yönlendirmiş; anıtsal kültür varlıklarında yürütülen restorasyon ve konservasyon çalışmalarında, hem malzeme ve problem analizlerinin ne kadar gerekli olduğu hem de yükleniciler ile akademik camianın yönlendirilmesi konularında büyük destek vermiş ve bu konuyu çalışma alanı olarak seçerek, kendisi için zor, ama kültür varlıkları için çok faydalı olacak bir yola girmiştir. Yaptığı çalışmalarda, akademik hayat haricinde herhangi bir menfaat düşünmemiş ve taviz vermemiş olması, Prof. Dr. Ahmet Ersen'e haklı bir kariyer sağlamıştır. Ayrıca son senelerde, İBB KUDEB "Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları" dergisinde yazmış olduğu ve konservasyon teorisi ile prensiplerini yorumladığı makaleleri, özellikle genç okuyucular için önemli bir kaynak olmuştur.

Benim İstanbul Teknik Üniversitesi'ne geçtiğim 1997 yılı sonrasında yürüttüğümüz pek çok projeyi ulusal ve uluslararası dergilerde birlikte yayınlamamız, aramızdaki iş ilişkisini dostluk ilişkisi seviyesine taşımıştır. Bu dönemde zaman zaman başka araştırmacıların da katılımıyla, birbirimize verdiğimiz karşılıklı bilimsel ve teknik destek ile çalışmalarımızı sürdürerek restorasyon ve konservasyon çalışmalarında, malzeme ve problem analizlerinin günümüz seviyesine gelmesine katkıda bulunmaya çalıştık. Bu çalışmalar, benim için de bir övünç kaynağıdır ve adımın birlikte anılmasına vesile olmuştur.

Ancak bütün bu çalışmaların içinde, Prof. Dr. Ahmet Ersen'in İTÜ'de uzun uğraşlarla kurduğu laboratuvarın yanı sıra, İBB bünyesindeki KUDEB Müdürlüğü laboratuvarının kurulmasına, yürütülmesine ve bu günlere getirilmesine yapmış olduğu katkı, sanırım en keyifle yaptığı çalışma olmuştur. Benzer katkıyı Fatih Sultan Mehmet Vakfı Üniversitesi'nde de büyük bir keyifle yapmış, ancak kendi adı verilen laboratuvarın açılışını maalesef görememiştir.

Beklenmedik bir zamanda ve çok erken bir yaşta aramızdan ayrıldığını düşündüğüm Prof. Dr. Ahmet Ersen ile yapmış olduğum 27 yıllık çalışmadan, çok faydalandım ve keyif aldım. Kendisinin mekânının cennet olmasını dileyerek, derginin bu sayısında yayınlanan "Harç, Sıva ve Diğer Kompozit Malzemelerde Kullanılan Bağlayıcılar ve Özellikleri" başlıklı makaleyi Prof. Dr. Ahmet Ersen'e ithaf ediyorum.

* Doç. Dr. Ahmet GÜLEÇ, Emekli Öğretim Üyesi, e-posta:gulecah@istanbul.edu.tr

Sağdan sola:
Prof. Dr. Fehmi
Kızıl, Prof. Dr.
Ahmet Ersen,
Cem Eriş, Murat
Tunçay (Fotograf:
Hamdi Bülbül)

Prof. Dr. Ahmet Ersen Anısına...

CEM ERİŞ*

Şubat 2003'te başlayan ve on bir yıldır devam eden Suriçi Koruma Kurulu üyeligim süresince, bir kısmının talebesi de olduğum onlarca akademisyen ve uzman üyeyle, ilgili kurul tarafından gündeme alınan binlerce konuyu değerlendirdik. O tarihte İstanbul'da üç Koruma Kurulu vardı ve temsilci üyeler hariç, Kültür Bakanlığınca atanan toplam 15 üye görev yapmaktaydı. Bugün ise İstanbul'da 8 Koruma Bölge Kurulu bulunmakta ve temsilci üyeler hariç, toplam 56 üye görev yapmaktadır.

Yoğun gündemin rahatlatılması açısından Kurulların sayısının artırılması şahsen desteklediğim bir mevzu idi. Bugün ise, geçen yılların ardından kurulların ve üye sayısının artmasının beklenen neticeyi ve niteliği sağlamadığı kanaatindeyim. Zira Bakanlık kurul müdürlük ve üye sayısını attırırken mevzuatta da bir takım iyileştirmelere gitmiş olsa bile, Koruma Kurulu Müdürlüklerinin alt yapısına, yani fiziki, teknik donanım ve personele ilişkin kayda değer ve fark oluşturuca, diğer kurumlara örnek olacak bir yeniliği aynı oranda gündeme getiremedi. Hâlâ da böyle bir niyeti yokmuş gibi gözüküyor ve bunun için de vatandaş ve kurumlar nezdinde Kurulların saygınlığı yerlerde sürünüyor. Oysa Koruma Kurulları yasal bir zorunluluk olmadan da kurum ve kişilerin müracaat ettiği, karşılıklı güvene dayalı bir danışma ve istişare kurulu gibi çalıştırılmalı ve o şekilde görülmeliydi. Bunda Bakanlığın, kurumların, kurul müdürlüklerinin ve üyelerinin de maalesef noksanlıkları bulunmaktadır.

Doğduğum ve ailemle beraber hayatımı sürdürdüğüm bu şehirde biliyorum ki ömrüm boyunca göremeyeceğim, gezemeyeceğim binolar, yollar ve sokaklar olacak. Bu şehrin tarihi ve kültürel varlıklarının ve onu ortaya koyan kimliğinin korunmasına ve yaşatılmasına bir nebze dahi olsun katkıda bulunmak, benim için en büyük bahtiyarlık olacaktır.

Koruma Kurullarında geçen on bir senenin ardından edindiğimiz en önemli kazanımlarından biri de, Koruma Kurullarında konuları beraber değerlendirme imkânı bulduğumuz değerli hocalarımızdır. Onlardan pek çok şey öğrendik, hâlâ da öğreniyoruz. Ancak üzerindeki tartışmaların kısmen akademik seviyede, hâlâ devam ettiği bir husus var ki, bunu naçizane bu derginin 9, 10 ve 12. sayılarında yayımlanan makalelerime de konu etmişim: Şehrin bugün görünen yüzünün ardında saklanan ve keşfedilmeyi bekleyen kayıp yüzü; yani kaybolan kültür varlıklarımız. Lisans ve yüksek lisans eğitiminden bu yana hep arayışında olduğum şehrin o kayıp hatıralarını, kâh sahaflardaki tozlu raflarda kâh eski fotoğraflarda ararken, mevzu maalesef kurumsal ve akademik müfredatın dışında bırakılmış olsa da, bu konuda yalnız olmadığımızı görmek, en azından toplumun değerlerini ve beklentilerini dikkate alan, bizim dışımızda da bunu dert edinen kişilerin varlığından haberdar olmak şüphesiz çok önemlidir. Nitekim 2000'li yılların başında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nca başlatılan Suriçi'nin bu yöndeki planlama süreci, bizleri önemli kaynak ve kişilerle bir araya getiren bir dönem oldu.

Bu kişiler içerisinde 2006 yılında şahsen tanıma ve iki yıl boyunca Suriçi Kurulunda beraber görev

* Y. Mimar Cem ERİŞ, İBB Kültür Varlıkları Projeler Müdürü, İstanbul 4 Numaralı Koruma Bölge Kurulu Üyesi, e-posta: cem.eris@ibb.gov.tr

yapma imkânını bulduğum, sonrasında projelerde ve İBB KUDEB çalışmalarını sayesinde bilgisinden ve tecrübesinden istifade ettiğimiz ve geçtiğimiz Mayıs ayında ahirete uğurladığımız değerli hocamız Prof. Dr. Ahmet Ersen'in çok ayrı bir yeri vardır. Mevcut ve kaybolan kültür varlıklarımızın izini sürmeye çalıştığımız projelerde bilgisine ve ferasetine sık sık müracaat ettiğimiz hocamızın,

konuları bilimsel metodolojiye sadık kalarak, ancak bugün adına somut olmayan kültür mirası dediğimiz milli ve manevi değerler bağlamında; durduğu yerle, konulara bakışıyla, her zaman bu toprağın, bu coğrafyanın ve bu iklimin içinden, gönlünden ve ruhundan analiz ve sentezleriyle, yol gösterici uzmanlığıyla, değerli hocamızın yeri belki de bir süre daha doldurulamayacak.

Değerli Hocam Prof. Dr. Ahmet Ersen'in Anısına Saygıyla...

ESRA KUDDE*

İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalı Restorasyon Programı'nda 2003 yılında başladığım yüksek lisans eğitimimde, bugün tanışmış olmaktan onur duyduğum birçok değerli hocamdan ders alma fırsatı buldum. O yıllarda, Prof. Dr. Ahmet Ersen, hem yapı malzemelerinin bozulma ve analiz süreçlerini hem de koruma kuramının gelişimini anlatan dersler veriyordu. Koruma düşüncesinin evrimini anlatırken, özellikle Cesare Brandi'nin teorisini ve "yerin ruhu" kavramını önemser ve büyük bir dikkatle aktarmaya çalışırdı. Korumayı yalnızca teknik bir mesele olarak ele almaz, aynı zamanda kültür varlığının "aura"sını zedelemekten ömrünü uzatmak şeklinde yorumlardı. Bu koruma düşüncesi, O'nun hayata ve insani değerlere bakışıyla da paralellik gösterir;

korumaya, insanlara olduğu gibi, saygıyla ve titizlikle yaklaşmak gerektiğine inanırdı.

Yapı malzemelerinin bozulma nedenleri ve türlerini konu alan dersi; teori ve uygulama olarak iki dönemi kapsamaktaydı. Bu dersin laboratuvar uygulamaları sırasında, testlerin gerektirdiği süreçlerde ölçüm yapabilmek için Taşkılla'nın bodrum katındaki mekânda, ders haricinde bazen yarım gün boyunca çalışmamız gerekirdi. Ahmet Bey, dersinin olmadığı saatlerini de genelde bu laboratuvarında geçirir, eksikleri gidermeye ve o mekânı gerçek bir koruma laboratuvarı haline getirebilmeye çalışırdı. Koruma düşüncesiyle yeni tanışan mimarlar olarak bu derslerin hakkını umarım verebilmişizdir; ama Ahmet Bey'in laboratuvarında çalışan öğrencilerini gördüğünde nasıl memnun olduğunu ve konservasyon biliminin altını neden önemle çizdiğini ileriki yıllarda, kendisini daha yakından tanıdıkça anladım.

* Y. Mimar Esra KUDDE, İBB KUDEB, e-posta: esrakudde@hotmail.com

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde bir KUDEB biriminin kurulacağını ve bünyesinde bir laboratuvar oluşturulacağını öğrendiğim 2007 yılının Temmuz ayından itibaren, hocamla birlikte çalışma fırsatı buldum. Bu sürecin benimle birlikte birçok çalışma arkadaşına da, hem mesleki hem de insani yönden önemli katkıları oldu. KUDEB'de danışman olarak çalıştığı 2007-2014 yıllarında, bugün devam eden işlerin önemli bir bölümüne emek verdi, katkı sundu, önyak oldu. Danışman olarak, Ahmet Güleç ve Nimet Alkan ile birlikte, KUDEB Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarlarının kurulmasına ve bugünkü durumuna gelmesine öncülük etti. Böylece, Türkiye'de bir yerel yönetim organı bünyesinde kurulan "ilk koruma laboratuvarı"nın temelleri atılmış oldu. Laboratuvar, koruma süreçlerinde ihtiyaç duyulan önemli bir boşluğu doldurmaya başladı. Sayın Ersen, yıllar içinde bu laboratuvarın uzman personel, teknik donanım ve bilimsel kalitesini arttırmak için çok emek verdi.

KUDEB'de üstlendiği danışmanlık görevi boyunca, bakım-onarım kavramının ve sınırlarının doğru anlaşılması ve bir sistem dâhilinde ele alınması gerektiğini anlatmak amacıyla, kurum içi eğitimleri de yürüttü; farklı mesleklerden oluşan KUDEB personeline koruma düşünce ve ilkeleri ile bakım-onarımın sınırlarını anlattı. Bu eğitimlerin bir parçası olarak, 2007 yılında bir pilot çalışma gerçekleştirdik; Tarihi Yarımada içerisinde seçilen yapılarda hocamızın eşliğinde tespitlerde bulunduk, hangi durumlarda bakım-onarım kararı verilmesi gerektiğini alanda tartıştık, örnek yapıların mimari durumu ve bozulma derecelerine göre birlikte değerlendirmeler yaptık. Bu alan çalışmasının ardından, yüzden fazla yapı için tespit raporları hazırlayarak bir format geliştirmeye çalıştık. KUDEB'in ilk yayını olarak 2008 yılında hazırladığımız "*Bakım-Onarım Kriterleri-Önerileri*" adlı kitap da bu eğitimlerde hocamızın işaret ettiği noktalara değinen bir kılavuz niteliği taşımaktaydı.

Ahmet Bey, kendi hafızasında özgün halleriyle var olan, ancak ne yazık ki günümüze çok azı ulaşabilen ahşap mimari mirasımızın korunmasını özellikle önemserdi. KUDEB bünyesinde, tarihî ahşap yapılarda belgeleme ve koruma süreçlerini bütünsel olarak ele alan bir koruma-uygulama metodolojisi oluşturmak gerektiğini ileri sürmüştür. Ahşap yapıların, tüm bozulmalara rağmen restitüsyona yönelik pek çok veriyi üzerinde taşıdığı ve bu mimarinin tüm geleneksel yapım teknikleri

ve elemanlarıyla birlikte ele alınması gerektiği düşüncesiyle; bir metodoloji tanımlamayı ve bunu adım adım KUDEB'de uygulayarak miras alanları için örnek bir yaklaşım sunmayı hedeflemiştir. Mimari korumanın aynı zamanda mekânların özgünlüğünü ve ustalıkların devam ettirilmesini de içine aldığı savunmuş; Süleymaniye'de KUDEB'in çeşitli mesleklerden birçok uzmanı ve ustasının ortak emeğiyle, iki ahşap yapının restorasyonu kendisinin danışmanlığında gerçekleştirilmiştir. Bugün bu yapılardan birisi Alan Yönetimi Başkanlığı, diğeri de KUDEB'in ek ofis binası olarak kullanılmaktadır.

Ahmet Bey'in önemle altını çizdiği diğer bir nokta ise; Koruma Bölge Kurulları'na sunulan projelerde malzeme analizi ve konservasyon raporlarının mutlaka yer alması gerektiği idi. Henüz rölöve aşamasında, kültür varlıklarının bilimsel bir yaklaşımla ele alınmasının ve malzemelerin karşılaştırmalı analizlerle karakterize edilip doğru sınıflandırılmasının, ilerideki tedavi süreçleri için mutlaka gerekli olduğunu anlatırdı. Uygulama aşamasında "doğru malzeme seçimi"ni yapabilmek ve "en az zararlı en yüksek fayda"yı sunacak müdahale tekniklerine karar verebilmek için, işin başında konservasyon laboratuvarlarının

sürece dâhil edilmesi gerektiğini savunurdu. Korumanın çok disiplinli, bilimsel ve işbirliği gerektiren bir mesele olduğunu anlatmaya ve danışmanlığında yürütülen uygulamalarda da bu ortamı sağlamaya çalışmıştır.

Ahmet Ersen, konservasyonun bir bilim olarak benimsenmesi ve eğitimlerde yer alması için uğraşmıştır. Bunun son örneği de, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi'nde üstlendiği görevlerdir. Böylece biri devlet üniversitesinde, diğeri belediye bünyesinde ve sonuncusu da bir vakıf üniversitesinde olmak üzere, üç ayrı kurumda konservasyon araştırmalarının yürütülebileceği merkezlerin kurulmasına öncülük etmiştir. Bu açıdan bakıldığında, her üç kurumun da bu merkezler aracılığıyla koruma katkısı sürdürükçe, kendisinin de emekleri yerini bulmuş olacaktır.

KUDEB Laboratuvarları'nın kuruluşundan itibaren, danışmanlığında yürütülen işlerin tamamına yakınında görev almış ve kendisiyle birlikte çalışmış bir öğrencisi olarak, bu yedi yılın meslek hayatıma önemli katkısı olmuştur. Kendisini tanımış ve birlikte iş üretebilmiş olmaktan onur duyuyorum. Son olarak, Prof. Dr. Zeynep Ahunbay danışmanlığında hazırladığım "*Studios Manastır Kilisesi-İmrahor İlyas Bey Camii Koruma Projesi*" konulu doktora tezimin de izleme komitesinde yer almaktaydı. Prof. Dr. Erol Gürdal ve Doç. Dr. Ahmet Güleç ile birlikte, tez kapsamında KUDEB Laboratuvarlarında yapılan analiz ve değerlendirme çalışmasında da danışmanlık yapmıştı. Bu

önemli anıtın özellikle özgün taş elemanlarının bozulma durumları ve konservasyonu konusunda değerli katkılar sunmaya devam edecekti; tezin son halini kendisiyle paylaşabilmeyi çok isterdim.

Mimarların, kendi mesleklerinin yanında konservasyon alanında da uzmanlaşmasına önem veren Ahmet Bey; "*mimari konservatör ile konservatör mimarın aynı şey olmadığını, ama mutlaka beraber çalışmaları gerektiğini; konservatör mimarların, uygulamalarda sorumlu kişi olarak her konuya vâkıf olması gerektiğini*" söylerdi. Konservasyon projelerinin, belgeleme süreçlerinde hâlâ tam olarak yerini bulamadığı ve çoğu kez analitik rölöve ile sınırlı kaldığı günümüz koşullarında; uygulamalardan sorumlu tüm kişiler, taşıyabileceklerinden daha fazla bir sorun yüküyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Mimari restorasyon alanında bilgi ve deneyim sahibi çoğu uzmanın da katıldığı yaygın görüş, kaliteli bir belgelemenin uygulamada ne kadar fazla avantaj sağlayabildiği yönündedir. Belgeleme; mimari projenin yanında titizlikle hazırlanmış konservasyon raporlarını, hatta yapının ya da koruma alanının niteliğine göre konservasyon projesini içeren, çok disiplinli ve bilimsel bir süreç olarak ele alınmalıdır. Prof. Dr. Ahmet Ersen'in önemle altını çizdiği ve onlarca meslek adamı yetiştirmeye çalıştığı bu düşüncenin, koruma alanında yerini bulması ve kültür varlıklarımızı korumaya yönelik işlerin aceleye getirilmeden, bilgi ve uzmanlıkla yürütülmesi dileğiyle, kendisini saygıyla anıyorum.

Bir "İnanılmaz İnsan": Prof. Dr Ahmet Ersen'in Değerli Hatırasına...

MEHMET ULUKAN*

Bilmem ki değeri, kelimeleri çok aşkın bir kişi nasıl tarif edilir, nasıl yad edilir? Ahmet Bey'i, yakından tanıyanlar çok daha iyi bilir ki, O gerçekten inanılmaz bir insandır. Hemen ilk çırpıda akla gelen, onu tarif edebilecek iki kelime: "insan ötesi" olsa gerek... Ben de kendisine çok şey borçlu olan sayılı insanlardan biri olarak, onu yakından tanıma fırsatını bulduğum kendimi şanslı hissediyorum.

Berber geç en on senelik sürenin biraz öncesinde, yani öğrencilik yıllarımda kendisinden aldığım seçmeli ders bu uzun birlikteliğin başlangıcı oldu. Ahmet Bey Hocamı bu seçmeli

ders vasıtasıyla yakından tanıma fırsatını buldum. Bu karşılaşma, aynı zamanda kendisinin de ilgi alanı olan koruma bilimine benim de ilgi duymama vesile olan ilk adımdı. Kendisinden aldığım bu ders, bilgi dağarcığımı fazlasıyla doldurmuş, öncesinde hiç düşünmediğim koruma bilimine, hatta akademisyenliğe doğru yönelmemde kendisi baş aktör olmuştur. Böylece başlayan birlikteliğimiz, yüksek lisans danışmanlığı ve araştırma projesi ile devam etmiştir. Araştırma görevlisi olarak atandığım İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi'nin, o dönem öğretim görevlileri için sınırlı imkânlarından nasiplenen değerli hocam, 5 m²'lik odasını benimle paylaşmakla kalmamış, odaya ikinci bir masa sığmaması nedeniyle

* Yrd. Doç. Dr. Mehmet ULUKAN, Niğde Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Restorasyon A.B.D., e-posta: mulukan@nigde.edu.tr.

kendi masasının bir ucunu da bana ayırmıştı. Geriye dönüp baktığımda birer tatlı anı olan bu dar imkânlar, şimdilerde kendisini daha yakından tanımama fırsat verdiğinden, benim için ayrı bir değer ifade etmekte.

Kendisini geçmişten beri tanıyan diğer hocalarımın, Ahmet Bey'in ne kadar değerli bir bilim adamı olduğunu benden daha iyi ifade edebileceklerini biliyorum. Bu nedenle ben onun ne kadar civanmert, ne kadar iyi kalpli, ne kadar fedakâr, ne kadar temiz bir insan olduğunu kısaca nasıl "inanılmaz bir insan", nasıl "insan ötesi" bir kişi olduğunu küçük bir betimleme amacıyla, birkaç hatıramı paylaşmak istiyorum:

Bilime yıllarını vermiş, ömrünü harcamış bir insan, eğer yaşca da sizden büyükse, her zaman saygı duyacağınız ve bir dediğini iki etmeyeceğiniz bir insandır -ki, hele bir de onun asistanı iseniz... İcinizden onun çayını bile karıştırıp önüne koyasınız gelir... Hele bu hocanız Ahmet Bey ise, bunların ötesinde bir hürmet ve saygıya da icinizde ayrıca hissedersiniz. Ancak O, hiçbir zaman size kişisel bir işini, kantinde otururken bir çay ısmarlama dahi olsa yaptırmadığı gibi, beraber yediğiniz bir yemekte bazen sizden önce davranır ve sizin yemeğinizi sizin masanıza bırakır... Bu kadar da olur mu demeyin, daha da ötesi vardır; yoğun mesaisinden dolayı belki okulda birlikte çok fazla birlikte olunamamıştır, ama birlikte gittiğiniz her neresi varsa, örneğin tüm yemeklerinizi, birlikte gittiğiniz taksinin ücretini, hepsini kendisi verir, asla size ödetmez. Bu bir kere değil, defalarca tekrarlamışsa, bu kadar da olmaz diyorsanız, artık onu tanımaya başlamışsınız demektir. Evet, Ahmet Bey Hocam böyle bir insandır, hem çok değerli bir bilim insanı, hem de gerçek anlamda iyi bir insan... Peki bir insan on sene birlikte olduğu birisine hiç mi

kızmaz, hiç mi kırmaz, hiç mi üzmez? Böyle bir şey olamaz diyorsanız yanılıyorsunuz. Çünkü O her zaman mütevazı olmuştur, kibir ve gururdan kaçmış, karşısındakini kendisinden üstün tutmayı, kalp kırmamayı meslek edinmiştir. Tarihi yapıları restore ettiği gibi, insanların kalplerini de restore etmesini bilmıştır... Bunu çok yakınındakiler bile belki pek fark etmemiştir, çünkü ona göre bilinmemesi esastır; ihtiyaç sahiplerinin biricik Ahmet hocasıdır O. Vefat ettiğinde herkes ağlamış, ama çok ender ağlayan, fakültenin o sessiz, kimsesiz insanları, onun arkasından hiç olmadığı kadar ağlamışlardır.

Dediğim gibi, Ahmet Bey, tarif edilmez, ancak yakından tanıyarak öğrenilir... Ölüm ve ölüm ötesi yaşantı ile iççeliği, ve her fırsatta yakın çevresini bu kavramlara yönlendirmesi, onun fakültede karamsar olarak tanımlanmasına neden olmuş, ancak kendisi bu türden bir tanınmayı önemsememiş, yine doğru bildiklerini çevresine anlatmaya devam etmiştir. Oysa yakınındakiler iyi bilirler ki, O anlattıkları ile dünyasını karartan biri değil, aksine o anları "Şeb-i Arus" olarak gören bir inanca sahiptir. Övülme, alkışlanma, herkesçe takdir edilme gibi, sıradan her insanın sahip olduğu iççüdüleri onu hiç etkilemez, hiçbir tesir gösteremez. Yunus'un tarif ettiği şekliyle, ilmiyle kendini iyi bilmiş, gündüzünü eğitimle, bilimle geçirip gecesinde çok az bir uykuyla idare etmiş; çok sevdiği kitaplarını sabahlara kadar okumaktan derin bir haz duymuştur.

Ben kendisini, dürüstlüğü, hak-hukukperestliği, çalışkanlığı ile dillere destan birisi olarak tanıdım. Eger size özel bir işi düşmüşse, muhakkak hak ettiğinizden fazlasını vermiş, kendi işinin sizinkinin önüne geçmesine müsaade etmemiştir. Siz öğrencisi olabilirsiniz;

ama eğer hak etmiyorsanız, size başkalarından daha acımasız davranır, hatta başkası diyeceğine ben diyeyim der; bu şekilde sizi en iyi şekilde yetiştirmeye çalışırdı. Eğer kendisi ikna olmamış ve bilimsel olarak zihninde yerli yerine oturtamamışsa, oluversin dememiş, çalışmanızı en baştan yapmanızı bizzat kendisi istemiştir. Bu yönüyle de, öğrencilerini en iyi şekilde yetiştirmek için didinin durmuş, onların dertleriyle kendi dertlerini unutmamıştır. Çoğu insanın hayattan küsüp elini eteğini çektiği sıkıntılı zamanlarda bile Ahmet Bey hiç boş durmamış, kitapları, çalışma notları ve kalemle kâğıdıyla her anını insanlığa faydalı olacak şeyler üretmeye ayırmıştır. Hastalığının dışarı çıkmasına izin vermediği zamanlarda bir kaçmağını bulmuş, kendisini öğrencilerinin yanına atmıştır. Hastalığında bile olsa, başkası için bir şey yapamadığı anlar kendisini rahatsız etmiştir. Hep büyük projeleri olmuştur ve bunlar onun en önemli yaşam kaynağıydı. Eski fakültesinde kendi gayretleri ile kurduğu bir koruma laboratuvarından daha büyüğünün kurulmasında rol alması, kendisini müthiş mutlu etmiş, heyecanla açılacağı günü beklemişti.

Bilimi, bilim için yapmak değil, insanlığa faydalı olmak için yapmayı doğru görmüş, bilime ve insanlığa katkısı olmayan bir çalışmayı, içi boş bir çalışma olarak tanımlamıştır. Onun hayatında asla boşluğa yer yoktur. Kendisi ile yapacağınız özel sohbetlerde bile hep faydalı olacak şeyleri konuşmuş, gereksiz, içi boş ve günlük dedikodulardan uzak kalmaya çalışmıştır. Sözü bazen o kadar derin ve bir felsefi yönde ileriyeye götürmüştür ki, siz hayatınızda başka bir yerde edinemediğiniz bir bilgiye sahip olmuşsunuzdur.

Kendisi doğru bildiklerinden, doğrulardan asla taviz vermemiş, hiçbir makam mevki ve dünyevi beklentiye sahip olmamış ve doğru bildiklerinden vazgeçmemiştir. Yanlışlar, eğriler kendisinden geri dönmüş, O doğru bildiklerini gücü yettiğince seslendirmeye devam etmiştir.

Ülkemizde yaptığı çalışmalar ile koruma biliminde malzeme üzerine derin bilgiye sahip olmasının yanı sıra, felsefi düşüncenin gelişimini Antik Yunan'dan, İslam felsefesine kadar derinlemesine araştırmış ve ulaşılmazı güç bir bilgi zenginliğine erişmiştir. Tek yönlü bilgiye değil çok yönlü bilgiye, hem de en detaylı şekilde sahipti.

Hani bir söyleyiş vardır; altın toprak altında yıllarca kalsa da eninde sonunda kıymetini bulur ve en özenli ortamlarda yerini alır. Bazı insanların değeri ise kendisinden çok sonraları anlaşılır. Hele insana yatırım yapıyorsanız, bu yatırımlarınız çok daha ileride ortaya çıkar ve yerini bulur. İşte Ahmet Bey de yatırımını insana, insan yetiştirmeye yapmış, bunun da ötesinde öğrencilerini, yalnızca bilimsel donanım olarak değil, insani değerler açısından da yetiştirmeye kendisini adanmış değerli bir insandı. Böylesi insanlar ise hiç ölmezler, yetiştirdikleri insanlar ile bir bakıma hayattadırlar, onlar tarafından hep hatırlanırlar ve izlerinden gidilir. Yetiştirdiği kişiler de onlardan aldıklarını kendi yetiştirdiklerine aktarırlar ve böylece bir ölümsüzlük zinciri sürer gider... Bu insanlar öldüğünde, ya da başka bir ifade ile boyut değiştirdiklerinde kendileri huzur içinde, arkada kalanlar ise gözyaşları içinde veda ederler. Bu tabloyu kendisini yolcu etmeye gelen büyük kalabalık da çok rahat görebildi. Huzur içinde yat sevgili hocam... Allah seni en sevdiğinin yanına koysun. Her zaman kalbimizdesin... Seni hatırladıkça gözlerimizde yaş, içimizde bir burkuntu ve derin bir özlem var. Ama ne yapalım, dünyanın kanunu bu, bir gün yol bitiveriyor... Eminim ki sen değiştirdiğin boyutta bile boş durmuyor, geride bıraktığın izlerle bize yön vermeye devam ediyorsun. Ruhun şad olsun, ne mutlu bizlere ki senin gibi değerli, "inanılmaz bir insanı" tanıma şansını elde ettik... Ve bizleri bu çıkmış olduğun yolculuğa öncesinde hazırlamamış olsaydın, gittiğine de "inanamayacaktık."

Sayın Ahmet Ersen için...

HALE KOZLU*

Sizin için değerli olan bir insanın gidişinin ardından söylenecek sözleri yazıya dökmek, onun için yapılabileceklerin belki de en zor olanıdır... Sayın Ahmet Ersen'le "*Kayseri Yöresindeki Tarihi Harçların Karakterizasyonu ve Onarım Harçlarının Özellikleri*" başlıklı tez çalışmamı birlikte yürütmüştük. Sevgili Ahmet Ersen hocam, tanımaktan ve birlikte çalışmaktan onur duyduğum, hayatımda daima izleri kalacak olan, akademik

duruşu ve yaşam felsefesiyle on yıl önce bana olduğu gibi birçok genç akademisyene de ilham kaynağı olmaya devam edecek saygıdeğer bir bilim adamıydı. Doktora tez danışmanım olarak gerek akademik çalışmalarına gerekse hayata bakış açım olan katkılarından dolayı kendisini şükranla anıyorum. Gittiği yerde nurlar içerisinde olmasını dilerim... Çabalarını anlamlı kılmak ve sürdürülebilirliğini sağlamak adına O'nun anısına yapılan bu yayının için İBB KUDEB'in değerli çalışanlarına teşekkür ederim."

* Yrd. Doç. Dr. Hale KOZLU, Erciyes Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, e-posta: halekozlu@gmail.com.